

Freemătul

revistă literară și artistică

Director Gabriel Drăgan

Abonamentul pe un an . . . . . 50 lei

Abonamentul pentru instituții . . . 100 lei

Abonamentul de sprijin . . . . . 100 lei

Apare odată pe lună

Manuscrisele nepublicate se ard

Prețul unui exemplar 3 lei

Tot ce privește redacția și administrația a se adresa: D-lui Gabriel Drăgan Nicorești

Cuvânt înainte

Cam din toamna anului trecut, cum nu s'a întâmplat în nici un alt an de după războiu, au început a se înfiripa în țară o mulțime de publicațiuni nouă: reviste literare și artistice, reviste de expunere a gândurilor profunde, una de critică și informație culturală, foi cu anumite poteci ale poeziei și altele. De mult era așteptată o amplificare a publicațiilor de propagandă culturală. Pretutindeni se simțea lipsa unei literaturi temeinice și a unei orientări în limanul ei, și din ce în ce apele limpezi din care să ne putem adăpa sufletul, se împuținau, în timp ce broșurile au măști de dedectiv, și revistele pornografice cu caricaturi obscene, invadeau luxuriante pe tejghelele bieților depozitari, și-i făceau cât mai multe culcușuri, în lectura nestatornică a tinerilor cetitori. Era o primejdie îmbăcsită cu un materialism covârșitor și îmbatată cu narcoticul patimilor murdare, ce sta să amenințe ruina moralei din temelie.

În timpul de față chiar dacă nu se îndepărtează ciulinii din grădină, cu timpul se vor mai rări.

Însă publicațiunile de literatură, știință și artă, cu puține excepțiuni, sunt înlănțuite de un anumit cerc de scriitori: poeți, prozatori, critici, panfletari sgomotoși, pe care îi întâlnești mai în fiecare număr. Și câte-odată aceștia din urină or fi având dreptate, să isbușnească vulcanici în arenele critice, când un Domn academician descoperă un talent mocnit, sau la cutare teatru se lansează vre-o nouă cortină. Dar cum spuneam, la cele mai multe publicațiuni, încadrările în egoism și nepăsările față de unii scriitori, fie chiar începători talentați, însă necunoscuți, aduce întrucâtva răceala și neatenția publicului ceitor și prin urmare o șovăire a publicațiunii.

O REVEDERE!

În una din frumoasele seri de toamnă — ce pe la noi sunt atât de dese — ședeam în odaia mea de lucru, răsfoind un album cu cea mai mare atenție deși gândul îmi era aiurea; ferestrele larg deschise, lăsau să intre un aer proaspăt și înviorător, iar o adiere de vânt îmi răsfoia cărțile de pe biurou; erau orele 10^{1/2}. O liniște profundă domnia pretutindeni. Deodată o lovitură discretă în ușă, mă trezi din visurile în care mă adâncisem și puțin după aceea, un vizitator nocturn intră în odaie dându-mi o scrisoare, după care plecă tot atât de tăcut și discret, precum venise. Priveam scrisoarea cu mirare, fără să pot ghici dela cine era, cu atât mai mult că nu sunt în corespondență cu nimeni. Deschisei plicul și citii: „Dragă amice! Sunt greu bolnavă și simt că n'o să mai trăiesc mult. Doresc foarte mult să te mai văd odată; îți mulțumesc și te aștept prietena ta de odinioară Cristina; iar mai jos adresa: Sanatoriu B...

În liniștea nopților de toamnă întârziată, înconjurați de cărți cu chipuri de domnițe bizantine, de cronici cu grai strămoșesc, de hrisoave, cucernice prin adevăruri profetice, de manuscrise și de alte isvoare de lumină, stau unii în iatacul cu lucruri îmbătrânite, gândesc la prozaicele figuri ale vremii de azi și privesc la viețile acestea sterpe cum se sfârșesc, asemeni unor fluide planetare scurgându-se în neant...

Ei asimilează gânduri sănătoase. Disprețuiesc luciul banului efemer, sunt stăpîni României plămădite cu sânge de eroi și vor lăsa în vremile ce vin, profetizate spovedanii.

Și a celor tineri rodnici tărâși ce mijesc cu seva sufletele lor, ca toporașii sub scoarța zăpezii reci — li se deschide o poartă nouă, modestă, înveșmântată cu ghirlande sfîșiate pe prag, prin care au să se scurgă în lume.

Scumpe cetitori, cu năzuințele aprinse ale unor tineri pușini la număr, căutăm să vă punem sub priviri în această foaie, nu o literatură și o artă îngâmfate cu „ismuri“ șubrede, sau cum scrie d-l Iorga nu o „literatură de avangardă a revoluției“, ci un prinos al sufletelor ce se încheagă un izvor de însuflețire pentru drumuri îndepărtate, o icoană a adevărului epuizat. În luptă cu invidii și stavili materiale se naște un freamăt de suflete, ca freamătul tânguitor al codrului, când vântul mișună prin ramuri, ca surăsul apelor de munte, când limpezi se cobor cu plâns printre stânci, către marile albastre.

E „Freemătul“ ce cu bunăvoința Dumneavoastră, iubiți cetitori, insetați de idei și ideal, ar vrea să cuture pretutindeni, aducător de lumină, adevăr și dreptate.

Gabriel Drăgan

Eminescu despre Epicur

După moartea lui Platon se născu la Athena, gânditorul Epicur, Părinții lui erau săraci. Tatăl deschisese o școală, iar mama umbla din casă în casă, îndeplinind pentru bani diferite formalități religioase ca: sacrificii, formule de purificare, etc. Primul învățător al lui Epicur, fusese poetul Hesiod. Acesta într'un poem al său avea câteva versuri în care spunea: la început era haosul!

Această exclamație deșteptă curiozitatea elevului. Poetul neputând să-i răspundă la întrebările lui iscoditoare, în cele din urmă îi recomandă filozofia ca cel mai bun mijloc de explicare. De atunci, Epicur începu să studieze pe filozofi și cel care-l satisfăcea mai mult, fusese cugetătorul Democrit. Discipolii lui Epicur organizați după anumite reguli impuse de magistrul, formau un fel de colonie, transformată apoi într'un fel de școală la Atena. Viața lui a fost un model de virtute și de abstenență. Vorbele sale erau repetate de elevi, ca o rugăciune de mai multe ori pe zi. Binele se poate ușor ajunge. Raul se poate ușor supora. Zeii nu ne pot face nici bine, nici rău. Moartea nu e cătuși de puțin spaimătoare. A murit la anul 270 î. Ch. lăsând aproape trei sute de discipoli. Epicur își propunea să scape omenirea de superstiiile care îi veșnic sufletele în meliniste. Filozofia sa avea trei părți: știința naturii, studiul cunoștinței omenești și morala. Principiile pe care se bazează fizica lui Epicur sunt acelea pe care le anunțase și Democrit. a) Nimic nu se naște din nimic. b) Natura nu distruge nimic, materia e eternă.

Din „Probleme și analize filozofice“ descoperite de Octav Minar

CUGETARI

Din „Pietre pentru templul meu“

I

Am amintiri minunate din copilăria mea. Stam pe malul râului și priveam în nisipul mărunț din fundul lui, cum strălucea în soare ca argintul. Înlindeam mâna să scot din apă nisipul scânteetor, dar îl pierdeam totdeauna în valuri. . . Când privesc în mine, văd în fundul apelor mele, cum scapără argint, mărunț: argintul alților simfămintele, pe care în zadar încerc să-le privesc din apropiere; decâteori întind mâna să-l scot, apele îmi fură printre degele nisipul argintiu și rămân întodeauna cu mânu goală. . .

II

Câteodată suntem în stare să ne răzbunăm pentru o faptă bună ce ne-a făcut-o cineva: când prin fapta aceea ne-am simțit umiliți. . .

III

Sunt adevăruri, pe care e cu neputință să le nfelegeți corect, dacă înaintea de aceea n'ai trecut prin anumite rățaciri!

IV

Mă preumblu în vârf de munți. E noaptea, dar cum ochii mi s'au obicinuit cu întunericul, văd la depărtări mari, vag — ce-i drept —, dar totuși văd. Mi-aprind un muc de lumânare, deodată văd limpede la doi pași, dar mai departe nimic. Mintea noastră sănătoasă, cu presimțirile ei instinctive, obicinuită cu întunericul realității, vede — tulbură — ce-i drept, — la depărtări mari și n'adâncimi foarte mari. Știința și aprinde însă mucul de lumânare, dintr'o — dată, vedem totul la doi pași; dar mai departe deloc.

Lucian Blaga

Îmi forței memoria ca să-mi reamintesc de acest nume: Cristina, de bună seamă că-mi era cunoscut, dar de când? de unde? iată întrebări la cari nu pot răspunde decât într'un târziu... Fusese atâtea amar de vreme, atâtea lucruri mi se întâmplase, încât nu degeaba l'am uitat. O imagine reprezentând o tânără blondă cu ochii albaștrii și visători, mi se înfățișă înaintea ochilor! Era rezultatul muncii mele depusă de memorie. În clipa aceea îmi reaminti totul, revăzui trecutul meu desfășurându-se ca un tablou imens ce se restogolia încet-încet înaintea ochilor mei...

Peste puțin timp înghemuit în fundul unei trăsuri, eram în drum spre Sanatoriu — Încet, încet, pe măsură ce trăsura înainta îmi veni în minte viața de odinioară, cunoștința și prietenia cu Cristina, apoi timpuri grele ce ne despărțiră, uitarea și în fine scrisoarea care-mi vestea apropiata ei moarte, toate mi se perindară într'un vârtej fantastic. Mă transportai cu mintea în ținuturile din jud. Brăila, de pe malul Dunării.

Sunt mulți ani de atunci; vesel și nepăsător îmi petreceam zilele într'o lotcă, străbătând bălțile și păpu-

continuare pe pagina II-a

MARȘ FUNEBRU

(Variantă)

*Pe drumuri pierdute departe'n frunzare
Sub candela nopții la primul pătrar,
A liniște stânsă absoarbe o chemare,
Un scâncel de frunze — un cânt funerar —.*

*Și'n zarea Țesută cu raze mocnite,
Trec patru lunateci în negre halate,
Ei poartă sicriul vieții cernite,
Și merg în neștire spre albe palate.*

*Se duc în deșerturi mânați de h'imere,
Cu pașii agale se pierd în păduri;
Dar iată năvalnice vânturi slinghere,
Răscoală nisipuri cu nori și călduri,*

*Și vin uragane, vin valuri de ploae,
Se'mprăștie'n larguri sprincene de dune,
Drumeții sub aripa Morții greoaie,
Ș'opresc la răserucea cu căi de tăciune;*

*Te uită nici cioclii nu știu und'să-l ducă,
Pierdut au cōrarea spre locul de veci,
Iar ochii lor palizi, privesc, dar n'apucă
Potecile lumii cu visele seci.*

*Ah! cine o fi tânăru' dus pe vecie?
Iehova, răspunde, tu poate că știi!..*

Pe drumuri greșite în noaptea târzie
Vin alte sicrie și alie pustii...

Gabriel Drăgan

nevoit să plece și deci se amână nunta. Era numai un pretext ca să strice logodna. Eu aveam să fiu nenorocită, căci îi cedasem. După câteva luni ne mai puțând ascunde sarcina, și ca să nu fac de rușine familia, fugii de acasă.

Peste câtva timp născui în casa unei moașe — care m'a îngrijit tot timpul fără nici un ban — un băiat care a avut fericirea să moară după două zile. Neavând cu ce să plătesc întreținerea mea, am fost nevoită să intru în stabilimentul acelei moașe. Devenisem prostituată în toată regula. Acasă la părinți nu mă mai puteam întoarce. Pribegii în mai toate orașele României și când foamea mă strângea de gât mă dădeam primului venit ca să-mi pot cumpăra o pâine.

Vroiam să lucrez într'o fabrică, dar cum nu mă pricepeam, eram mereu alungată. După aproape un an sosii la București, unde la început am dus'o bine; câștigam binișor și eram mulțumită. Speram sămi strâng o sumă de bani, cu care să mă pot retrage în satul meu natal. Dar se vede că Dumnezeu n'a vrut așa, căci după câtva timp, începui să tușesc și să scui sânge. Viața aceasta de desfrâu, grija zilei de mâine, nopțile de insomnie, chefurile, destrăbălările și orgiile cele mai grozave, îmi slăbise organismul. În mijlocul unei orgii, am început să scui sânge și am leșinat. Un doctor chemat în grabă, a declarat că am flizie galopantă.

Peste câteva zile fui internată la acest sanatoriu de unde... voi fi internată la cimitir, a tăugă cu un zimbet dureros.

Intr'o zi pe când ședeam în grădină privind lumea ce trecea pe stradă, te-am văzut pe tine; te-am recunoscut imediat, m'am interesat de adresa ta, și îți mulțumesc că nu m-ai uitat. Simt că n'o să mai trăiesc mult și un acces de tuse o împiedică să continue. Căzu într'un somn neliniștit care-i sleiră ultiile puteri. Am plecat rugând pe infirmier să mă țină în curent cu starea bolnavei.

Peste două zile am revăzut-o pentru ultima oară; întinsă pe un catafalc, cu părul despletit, părea că

PE DRUMURI

Pe caldarâmul umed și stropit de o bură fină de ceață, un tânăr se strecoară sub vălul nopții, profilând, pe zidurile cetății bătrâne, o umbră neagră asemeni unei mumii. Oprindu-se la un colț de stradă, la lumina unui felinar, i am dutut vedea fața; palid, cu ochii negri topiți de durere în orbite, pe cap o pălărie cu streășini late, la gât cu o lavalieră, ce-i flutura în vânt, trecu mai departe sub pleoapele reci ale nopții recitând în gând, sfârșitul unui marș funehru.

Ah! cine o fi tânăru' dus pe veci?
Iehova ră-punde, tu poate că știi!

Pe drumuri greșite în noaptea târzie.

Vin alte sicrie și alie pustii.

Și pe buzele lui uscate, ca de păharul morții, se zugrăvi un zâmbet disprețuitor, iar lumina ochilor strălucitori, scânteia, mai palid ca oricând, sub sprincenele ce păreau că erau încondeiate cu negru gândea: ... imbecilii, au cerut războiul pentru nimicirea atâtor genii și pentru înnălțarea atâtor neghiobi: atâtea su-flete înmugurite au fost strivite mișelnic. Sânge din sângele meu s'a risipit fierbinle improșcat de schijele ghiulelilor, în clocotul luptei haotice, pe meleaguri legendare, și am pus pe altarul credinții, în persoana A-Tot-Făcătorului, toată rugăciunea cu lacrimi ce învășasem dela mama. Am adunat atâtea nădejdi în suflet încât simțeam harul lui Dumnezeu coborît în mine. Si epigonii aceștia împrăștie adevărul!? Nemernieii, auziți ce spun: „Constelația Cicladelor în legătură cu Pro-Marcelo! Ciubăr Vodă ar fi bătut pe Hanibal! Teoria relativității e nimic!”...

Și mergând gânditor, trecea mai departe prin mahalalele întunecate, „M'am născut cine știe a câte a mie oară pe planeta asta, ca astăzi să plâng în mine urmașul unui eron necunoscut, suferințele atâtor urmași, fie ei sărutați de zeițele nemuririi, fie ei tină în eternă prefacere. Schilozii vând ziare, vâduvele-s nedreptățite, orfanii și mai ales cei săraci nu-i prinde în nici o seară somnul, când se culcă. până nu se gândesc la pâinea zilei de mâine, la existența vieții viitoare! Sărmanii sunt mulți care au avut și ei ce da celor lip-și, dar azi nu le ajung lor!”

Si tânăru' trecând în întunericul nopții, pe străzile orașului pustiu, auzi într'o curte a unui boer, răsunetele muzicii cu melodii wagneriene, și ecurile înnăbușite ale unor clape de clavier. Lumina prin ferestrele arcuite, se pierdea în ceața nopții în suviți aurii. Si privind atunci tânăru' în jurul său, i se păru că se vede înconjurat de o mulțime de copii înfrigurați cu mânușile înghețate și îmbrăcați în sdrențe, care-l întrecu: „de ce-i așa de multă lumină acolo și cântă așa de frumos? Si plângând, mângâietor, pribeagul, le-a răspuns: „e seara Anului nou aducător de belșug și veselie, și odată are să vie și pe la voi”. Dar copilașii-arătări dispăruă.

Iar în scandarea pașilor lui, tânăru' cu ochi negri visători, pierzându-se în întuneric începu să recite dintr'o „Nocturnă”:

Orașul absoarbe lumini de mansarde,
Si cântece moarte pierdute'n surdină,
Desfrâul în besnă vibrează și arde.
Orașul înghite a vremii ruină.

Gabriel Drăgan

Citiți și răspândiți revista

FREEMATUL

Abonamentul pe un an 50 lei

doarme. A doua zi am „internat-o” la cimitir. Câteva femei bătrâne și-o parte din personalul sanatoriului, o conduceau în ultima ei călătorie.

Ajunși la cimitir, după o scurtă rugăciune a preotului, sicriul fu coborât încet-încet în groapă, în timp ce primii bulgări de pământ îl acoperiră.

Am aruncat o ultimă privire asupra mormântului proaspăt, am murmurat o rugăciune către A-lotputernicul, apoi am plecat...

Se întunecase, o liniște profundă domnea pretutindeni, respectând parcă odihna morților!

Joan Reventi

rișurile fluviului; mă sculam disdedimineață, mă suiam în lotcă și văsliam cățiva km. până când oboseala îmi amintea că-i vremea mesei; după aceea mă duceam la pescuit sau mai bine zis mă duceam să privesc cum pescuiesc lipovenii robuști, cari într'un mod ritmic cufundau și scoteau plasa încărcată cu pești, apoi cum fetele și femeile lor despicau peștele proaspăt, punându-l în niște coșuri. Și toate acestea se succedau așa de frumos acompaniate fie de cântecul duios a unei fete, fie de gluma unui băetan pescar.

Privind la ei și luând câteodată parte la munca lor nici nu băgam de seamă că soarele se lăsa spre apus, că ziua trecuse și în locul ei noaptea își înlindea vălul negru; atunci luându-mi rămas bun dela prietenii mei porniam spre casă. Abia acum simt cât de fericit eram atunci, și cât de pușin am știut să-mi prețuiesc scurta fericire.

Intr'o frumoasă zi de Iulie pe când mă plimbam cu barca prin apropierea unui sat de pescari, zării cam la o sută de metri o lotcă ce imediat însă, își schimbă direcția. Intrigat de această întorsătură și curios să cunosc pe barcagiul acelei bărci, văslui după el cu toată puterea, astfel că o adevărată cursă se întinse între noi. Fie însă că barca mea era mai ușoară fie că eram mai voinic ca rivalul meu, reuși după un sferl de oră să mă apropiu de barcă. Uimirea mea nu fu mică atunci când văzusem pe ciudatul barcagiu. In adevăr barcagiul era o frumoasă fată blondă cu ochi albaștri ca cerul.

Făcui cunoștință cu ea: Numele ei era Cristina.

Deatunci ne vedeam în fiecare zi, ne plimbam singuri și aveam impresia că suntem singurii stăpânitori a marelui fluviu.

Ea îmi vorbi de familia ei, de neamul ei, de copilăria ei tristă și mizerabilă, de tinerețea ei și mai tristă și mai sărăcăcioasă. Devenisem buni prieteni. Deși eu bărbat de 17 ani — eram copil — iar ea de 15 ani părea o femeie — totuși ne împăcărăm minunat de bine și am fi dorit să nu se mai isprăvească niciodată această viață.

Dar odată cu primele zile ale toamnei, sosiră și primele suferințe. Școlile își redeschideau porțile, chemându-ne la datorie. Am trebuit să plec.

Ea nu înțelegea cum puteam părăsi atât de înfrânt de frumoase și să plec departe. Oare nu eram desim de mulțumit?

Deatunci au trecut patru ani de zile; patru ani de luptă de înfrângeri și succese, patru ani de suferințe, de prăbușiri de iluzii, au șters din sufletul meu, amintirile din trecut, căci timpul uitai de barca mea, de pescarii pe cari începusem să-i iubesc, de Cristina și de atâtea lucruri cari au făcut fericirea mea.

Și acuma după doi ani, să-mi fie dat să revăd pe aceia cu care mi-am petrecut cele mai frumoase zile din viața mea — s'o revăd pe patul de moarte? Mi se părea absurd și dureros în acelaș timp. Nu puteam crede acest lucru; scosei s.risoarea și la lumina galbenă a lanternei, o recitai, spre a mă convinge că nu e un vis, ci o crudă realitate.

Peste pușin timp ajunse la sanatoriu. Un servitor mă conduse în una din aripile clădirii, unde era odaia muribundeii, intrai înăuntru, o lampă atârnată de un cui împrăștia în odaie o lumină atât de slabă, încât abia putui distinge în fundul camerei un pat acoperit cu un covor, pe care ședeau culcată o ființă. Mă apropiu încelieșor de pat și recunoscu în acea ființă pe Cristina. Dar vai cât era de schimbată, numai ochii mari albaștri, îi mai rămăseseră din toate podoabele, cu cari natura o înzestrase. Trecură câteva secunde lungi, fără ca nici unul din noi să turbure liniștea. In urmă ea vorbi; un glas slab, ce părea că vine din altă lume, îmi atrase din nou privirea asupra ei; un șuvoiu de gânduri îmi cuprinse capul, încât nu înțelegeam nimic din ceia ce spunea. Văzând că nu-i răspund, Cristina repetă pe-atru a doua oară: „Îți mulțumesc că ai venit”.

Pentru a doua oară fui impresionat de acel glas, și un fior îmi cuprinse tot corpul. Aveam impresia că acel glas venea din altă lume. O privi mai bine și în trăsăturile acestei ființe, distinsei trăsăturile aceleia pe care am cunoscut-o sub numele de Cristina.

In urmă ea-mi povesti viața ei, de când ne-am despărțit și până azi. Cuvintele ei se infiltrară în memorie atât de puternic, încât acuma când le scriu, am impresia că le aud! Iată pe scurt povestea ei: „O lună după plecarea ta, făcut cunoștință cu'n pescar tânăr și frumos, care mă ceru în căsătorie. Părinții mei consimțiră, și urma ca în ziua de Sf. Ioan să facem nunta. Intr'o seară, înainte cu trei săptămâni de termenul fixat pentru nuntă — pe când mă întorceam de la târg — în drum mă întâlni cu'n moșde al meu care mi spuse că Petrușca (așa se numea logodnicul meu) a fost

Cu un zâmbet rece și nepăsător, dar cu o privire de plină bunătațe, trecea cu pași domoli într-o zi de iarnă, printre mulțimea trecătoare, pe bulevardul ce duce la obor. Dela depărtare l-am fixat și salutându-l mă recunosc; apoi rîndindu-l să binevoiască, să-mi arate pânzele cu ultimile creații, mi-a satisfăcut dorința, pentru care de altfel mă dusesem în Focșani. Pe drum mă gândeam: „e artistul, ce-a avut mai multe expoziții în diferite orașe; Bacău, București, Iași, în Focșani două și toiuși n'am văzut scris zece rânduri, în care să se oglindească valoarea sa operă. Pe când altor mășgălituri, „moderniști“ guralivi învăpăiași de „ismuri“, li se consacră pagini întregi de ziare și reviste, despre un așa talent puternic, n'am văzut decât odată o notiță într'un cotidian, lângă o crimă, date de un corespondent din provincie! Dar nu-i lucru de miral, căci trăim în țara cu urmașii lui Grigorescu și Luchian, acea cu viziuni de predominare a civilizației în Orientul Europei!

Când am intrat în casă și am văzut strălucirea altor pânze de pictură aleasă, m'am întrebat: în ce parte să-mi opresc privirile, ca într'un timp relativ scurt, să mă satur de mireasma, ce o revarsă aceste nemuritoare opere?..

Ai în portret cât și în peisaj, e aceeași urmă bogată de penel, e aceeași mână deosebită a artistului.

Privind portretele D-nei Sale („Bătrâna“ cap de studiu, și „Bătrâna“ mama artistului) găsim la fiecare din acestea o expresie nouă, o blândețe evlavioasă, un licărit de un colorit natural, pe care nu le vom întâlni la mulți din artiștii noștri contemporani. Tabloul „Rugăciunea“, ce reprezintă o fecioară pală la lumina slabă a candelii sfinte, în iatacul semi-întunecat, cum înainte de a se culca în așternut, se'nchină în genuchi în fața icoanei Maicei Domnului, trezește o speranță nouă în sufletele desamăgite, în persoana binefăcătoare a Eternului nevăzut. Dintre pânzele cu nuduri, una se definește bine sigilată: pe o pajiste înflorită în mijlocul unei maiu, într'un decor ce părea a fi antic, la marginea unui lac de argint, o navadă cu surâs de primăvară, cu frăgezimea parfumată a trupului nevinovat, stă culcată în fâneața de broderii de rouă, alintată doar de zefir, în amurgul liniștit al serii.

Pânzele cu „efect de lumină“ a lumânării și „efect de lumină“ a flăcării focului dela valtră, sunt zugrăvite cu o plasticitate uimitoare, și cu un gust desăvârșit la care se evidențiază originalitatea și tășăturile sigure de penel. O pânză „auto portret“ ne înfățișează artistul viguros.

Dar peisajul D-lui Iacob, câtă viață respiră și cât de variat este! Motive din „văile munților Vrancei“ din satul Andrieș „secerișuri“ cu colțuri de luncă de pe valea Siretului, „apus de soare“ când printre dealuri ciobanul se lasă cu turma către stâna din vale, „mori de apă“, „iarna la sat“ cu moșneagul care abea mai poate răzbi în viscol cu sarcina de curpeni în spate, și câte alte opere mărețe n'a realizat blândul pictor Constantin Iacob!

O marină ne înfățișează „un apus de soare pe Marea Neagră“, cu nori negri, ce se ridică dela Nord sprințenași de șuviși de raze roșii, cu rânjetul hidos al unor stânci, înaintate cu colțuri aspre în apă, cu un reflex stacojiu pe valuri, din ce în ce mai pierdut „Stugurii“ îmi trezește frăgezimea poamei bine coapte, pe care o striveam în dinți dornic de dulceața ei, atunci când obosit de atmosferile orașelor haotice, mă întorceam pe meleagurile copilăriei. „Crizantemele“, ca niște vestale ale toamnei, păstrează încă bruma pipăibila a dimineții, pe petalele albe sau muuve-deschise.

Dar „Toamna 'n crâng“ un tablou de o mărire ce le întrece pe toate celelalte, e capo d'opera artistului. Am stat mult în fața acestui din urmă tablou și-am privit mult în fața acestui interior de pădure: despletiri de frunze ruginite erau asvârlite pe un drum umed și noroios; un car cu boi se ivia dela o colitură, cerul siniliu-roșcat, stejarii cu unele crângi goale, tușiuri moarte, iarba ofuită și jilavă de ploi reci, toate îmi risipiau în suflet melancolia omului visător descurajat.

Pictura D-lui Iacob e o expresie nouă a tradiționalismului primitiv, înfrățită cu acea poezie dulce și sănătoasă a D-lui Nichifor Crainic.

D-l Constantin Iacob e tânăr și e un talent de mare pulere, ne aduce o notă simțitoare în pictură și ne oferă o lumină sănătoasă și neperitoare, pe care numai să fim demni să o prețuim.

Savel Bonnard

Im San-Marco din Veneția

— Antonio-Fogazzaro —

Sunt rece ca și line, catedrală
— Mozaicele-ți de umbră și lumină
Se-aseamână cu chipuri ce se îmbină
In suflet cu tăcere mormântală,

In care dragostea ascunsă, pală,
Ca și podoaba ta, de laină-i plină
Spre ideal, spre Dumnezeu, divină
O candelă doar arde mortală.

Prin ușa-ți care scârțâie ciudată,
Lumină intră și miros de mare,
Precum și câte-un chip trist și tăcut;

Si 'n mine astfel intră câteodată
Un zel nebun de viață ce dispăre
Si-un chip nespun de gîngăș și plăcut

Tr. de Pimen Constantinescu

La belle au bois passante

Târzie toamna cade prin pădure,
Cu nostalgii ce picură 'nserarea,
Si 'n luminșuri moarte se resfrînge,
Mănușii de peler și raze sure,
Ce flutură minjind din depărtarea
Conturelor de cer mutate 'n sânge.

Prin frunzele aninilor uscate,
Puzderie pe-un ițeab de cărăruie,
O viziune se scoboară 'n taină;
Cu ochi încadrați de pietate,
Spre-apoteoze pare că se sue,
Cucernică în cea mai mândră haină.

Domnă a pădurilor de veacuri,
Din ochii tăi o rază 'n adâncime,
Mi ar instela icoanele mocnile,
Mi-ur îmbulzi nemângâierii leacuri;
Si-ar n micii tăceri din țintirime,
Surâsul tău de bucle despletite.

— Fecioară cu neclarul nemuririi,
Cu fruntea 'nflorală și senină
Sunt însetat pierdut în vîgăune,
Ca 'n larguri mi am strivit plămada firii
De tine azi tot sufletu-mi s'anină,
Dă mi cântece de vise și de strune

— Impodobită în rilmuri modelate,
Abate-te la mine Născătoare,
Si 'n seara lui Octombrie stacojie,
Pe fruntea mea respiră profilate,
Aprinscle mi gânduri ce cad ninsoare.
Abate-te O! dulce poezie!

Gabriel Drăgan

Pe drumul hoției literare

Răsfoind întâmplător revista literară „Indemnul“⁽¹⁾, mă opresc de odată nedumerit când văd acum sub semnătura unui elev de liceu Toma I. Roată, poezia „Marș funebru“ publicată cu un an mai înainte de dl Gabriel Drăgan într'o foaie din Piatra-Neamț „Reformatorul“⁽²⁾. Și elevul uimitor de îndrăzneț la faptele rele a copiat-o întocmai vers cu vers, cuvânt cu cuvânt, și ce e mai revoltător, a luat și punctuația exactă! Rușine să-i fie acelaia care fură și publică munca dospită de creierii altuia. Asemenea elemente ce pășesc pragul sfânt al unei instituții de cultură, lovesc în prestigiul moral al acelei instituții și se înămolesc ei singuri în mocirle și ispite negre, înveșmăntați în vanitate și prostie!

Cinstea e mai presus de toate.

Gh. Savel, Galați.

1) No. 4 a. 1 Iunie
2) 3 Dec. 1923

În vremea de azi, când puțini dintre tineri sunt mențiți să poarte cu demnitate, gloria României Mari, se simte nevoia înălțării sufletului, deasupra nimicniciei omenești, într'o lume ideală, care ar putea să dea roade bune și să conserve spiritul intrat în putregăire. Sunt mulți oameni, care înveșmăntați în luxul lor pamantesc, te sîd-ază cu caricatura trupului parazit și te stropește cu noroia, pe drumuri și pe străzile orașelor; tinere, dacă natura îți întinde instinctiv, un drum, o potecă o cărare neumbliată spre apoteoza idială și ți se ridică în cale „desișuri mari de scări“ nu te descuraja; luptă pîna în ceasul morții, cu credința neclintită, și vei pune o piatră nemuritoare la temelie culturii noastre naționale.

Când spiritul tău intruchipat a avea ca atunci când erai de 20 ani, va răsară privind cu câteva decenți în urmă, va vedea clar ogînda vremii pe care ai trăit-o tu, căci statuetele de marmură alba de pe mormintele burghezilor, vor fi trîznite și roase de ploi, dar plopul de pe mormântul tău va crește tot mai înalt și mai adumbritor, fremetînd mereu din comoara frunzelor verzi, comoara gândurilor tale.

Luptați cu îndârjire contra a tot ce e perfid, mincinos, lacom și brutal, și luați în mâinile voastre părțile de arșița soarelui, făclia credinței nestramutate a Eroilor dela Mărășești, să împrăștiati adevărul iubirea și dreptatea.

Aducem pe această cale viile mulțumiri d-lui profesor Panait Popovici, pentru concursul ce ni l-a dat.

Cine se adresează cu manuscrise sau altăceva ce privește redacția și administrația, a se adresa în plic închis și scris citeț pe o singură pagină. Manuscrisul nu se înapoiază.

Citiți și răspândiți revista

F R E A M Ă T U L

Abonamentul pe un an 50 lei

„Librăria Românească“

V. M. IONESCU, Piatra-N.

bine asortată cu cărți literare române și străine, articole de papetărie, rechizite, pirotgravuri etc. vinde cu prețuri de concurență.

Cele mai frumoase lucrări tipografice obțineți numai la
„Lumina“ TIPOGRAFIE
LEGĂTORIE DE CĂRȚI
FABRICĂ DE STAMPILÉ

David Abramovici, Piatra-N. Strada Presel 2

CRISTOS SE NAȘTE

Implinisem abia șapte ani. Aveam vârsta când mă înțelegeam cu păpușile, iar ele mă aveau drag.

Pe atunci veneau colindătorii, ducând din casă în casă minunata veste dela Vitleem. Aveau glasul dulce, moale când vesteau: Cristos se naște.

Colindătorii erau și ei de vârsta mea.

— Mamă dragă, de unde știu ei că acuma se naște Cristos?

— Le-a spus-o îngerul, copilule drag.

— Mie de ce nu mi-a spus îngerul?

— Ție ți-o spune mama, — și ea e îngerul tău.

Mama m'a strâns cu putere la sînul ei. Era cald... era bine.

— Mamă dragă...

*

Implinisem zece ani. Am părăsit de mult păpușile fiindcă erau de porțelan și nu mai știau să povestească.

Afară era ger, zăpadă mare, viscoalea. Tata stetea la gura sobei, cu ochii țintă la jărătic. Avea fruntea brăzdată de dungii. În odaie era cald și totuși, din când în când mă scutura câte-un fior de frig.

Veneau colindătorii. Erau copii mici, rău îmbrăcați, urâți. Aveau glasul răgușit. Cîntînd, Țopăiau mereu din picioare.

— De ce le tremură glasul, tată?

— De frig.

— De ce umblă ei pe frig cu steaua?

— Ca să cîștige cîțiva gologani, sărmanii.

N'am mai întreat nimic. Cuvintele părintelui meu luau ceva din mine lăsîndu-mi sufletul tot mai gol.

Pe mama am îngropat-o cîteva zile mai nainte.

*

Implinisem douăzeci și patru de ani.

Eram la cîpătîiul ei. O umbră ce se agăța încă cu desnădejde de viață. Fața ei o pată de ceară, în care, ochii verzi, păreau o oază în mijlocul deșertului mort.

La geam colindătorii povesteau de cei „Trei crai dela răsărit...”

— li auzi, dragă? sunt colindătorii...

— Da?

Ea încercă să se ridice, dar căzu fără puteri. Buzele ei se mișcau. Mi am aplecat urechea.

— Geamul... deschide... să-i aud...

Am plecat spre geam, fără să deschid. La picioarele patului, părinții ei sfărmau lacrimile în gene, ca să nu-i vadă plîngînd.

M'am apropiat din nou.

— !...

Pe fața ei se desenă lumina unui zîmbet vag. Era, poate, mulțumirea sufletului pe care pata de ceară a feței n'o mai putea reda. Apoi pleoapele ei s'au închis încet-încet, fără să se împreune, lăsînd o dungă verde spălăcită și fără viață între ele. Plînsul care mai nainte îmi clo-cotea nebun în suflet a Țișnit de-odată într'un Țipăt:

— Getto!

Afară era ger și cerul plin de stele. Una dintre ele era nouă, s'a aprins abia atunci: era sufletul logodnicei mele.

Astăzi, am trecut de douăzeci și opt de ani E ajunul de Crăciun. Sunt singur, cu trupul fără suflet. În odaia mea plină de fum, avînd pe masă, drept pom de Crăciun, scrumiera plină de capete de țigări.

Afară, dela pămînt la cer e numai ceață iar drumurile pline de noroi.

Vin colindătorii...

— Primiți steaua, boierule?

— Hm!... Da, primesc! Aide, începeți minciuna. Sufletul din noi e dornic să se lase înșelat, — ca să uite E hrana noastră cea de toate zilele. Vestiți deci în gura mare: — e bucurie mare pe pămînt!...

„Cristos se naște...”

Ion Todericiu

Sfășierea operei

lui Luchian

Iată unul dintre cei mai mari pictori ai Neamului Românesc, ce n'a avut parte de o clipă liniștită în viața sa, căci a trăit-o numai în mizerie, și nici după moarte n'a avut norocul ca pânzele sale de o nespūsă creație artistică, adunate întâmplător de un speculant, să se găsească întregite într'o sală de cinste a țării, în care posteritatea să murure cuvinte de evlavie.

Intr'unul din numerile trecute ale ziarului „Cuvântul”, *) cetiam un interesant articol al D-lui Cezar Petrescu, despre sfășierea tacită a operei lui Luchian și despre felul cum prețuiesc mai „marii noștri”, operele de valoare ale pictorilor români.

Așa a fost soarta sărmanului Luchian, să fie în viață nenorocit și opera — icoana sufletului său — să fie desmembrată calicește, dăunăzi, la licitația publică a galeriei Bogdan — Pitești, de vre-o sută de tablouri, când D-l Lepădatu ministrul Artelor, a avut puțința s'o cumpere toată, cu o sumă meschină, față de cele 15 milioane de lei ce le dăm anual pentru opera D-lor Georgescu et Mavrodi și alte sume pentru operele de „propagandă”. S'a făcut o licitație moartă, mai mult între îmbogății de războiu, care n'au concurat, fiindcă se înțeleseră mai dinainte, și s'au vîndut podoabe cu sume umilitoare pentru artă. Nici un ziar nici o altă revistă, afară de „Gîndirea” nu s'a mișcat în preajma licitației, nici un Domn admirator al artelor nu s'a clintit dela minister, nimeni; cât despre domnul ministru, D-sa a afirmat mai dinainte că: „nu se pricepe în artă”!

Frații Gracchi

1) No. 27 a 1

Eu mă gîndesc mereu...

Eu mă gîndesc mereu

Că-i scurtă viața asta!

Iar visele-mi se curmă,

Văd Moartea, văd năpasta...

De-aceea n fuga vieții

N'am stat o clipă'n loc.

Lîngă aceea care

Nu'mi promitea noroc!

Titelu Lecca.

Cronica Revistelor

În „Ramuri”, ce apare la Craiova sub conducerea D-lui Iorga, N-le dela 15 și 1 Dec. 1924 găsim un interesant material, proză și versuri, dar lipsesc ca de cele mai multe ori, recenziile. D-l Iorga, împotriva căruia piperniciții au început „behăe”, ridică glasul contra acelor nepoți Evrei, înfiți în literatură sub deghizări moderniste și arată primejdia ce ne amenință: „E o conspirație contra sănătății morale a acestui popor. Și contra încercării de a-l internaționaliza pentru a-l corupe, trebuie să se ridice orice om, care și dă seamă că viitorul nostru stă în sufletul onest și curat al nației.

Facă acei câțiva Evrei orice literatură vor, în limba noastră, dacă o preferă, dar atențatul contra acestui suflet, nu l-il îngăduim!!” Nuvela „Paianjenul Negru” „de D-l Cezar Petrescu e un giuvaier literar” ce ne vestește un autor, un mare prozator român. Versuri semnează d-nii Virgil Tempeanu și Dumitru Sandu.

Din Galați sub direcțiunea d-lui Gr. Vija, apare „Miorița” continuând revista „Licăriri” cu un variat conținut în numărul din Noemb. 1924. Un articol limpede și îndreptățit. „Revistele de avangardă” îl semnează în capul revistei de Gr. Văja. Proza este înfățișată prin d-nii Al. Lascarov Moldovanu, George M.

Vlădescu, Ion Popovici, Ion Pavel, Horia Igiroșanu, (cronica plastică). Versuri publică d-nii G. Tutoveanu, I. Pajură, Zaharia Stancu, George Dumitrescu, Gr. Văja și D-ra Nina Văja, din a căreia „Chemare” desprindem finalul:

Intoarce-te iubite mai curând,

Te chiamă 'n pace tainicul meu gând,

Te-așteaptă triste atâtea amintiri,...

O clipă doar nainte-ți să le 'nșiri

Și n'ai mai sta la gând, și-ai fi din nou

Al povestirii noastre drag erou...

Că mi-ai săpat iubite dor în piept.

Intoarce-te... tu știi că eu te-aștept.

Se vede destul de clar reliefația sensibilității fe-menine, prinsă în versuri gingașe și cu finalul atât de sentențios și cuminte „tu știi că eu te-aștept” „Insemnări mărunte” de I. P., Constat. C. Cristea și Gr. Văja, precizează în linii definite, mișcarea culturală a toamnei: două clișee atrag atenția cetitorului. Revista e un izvor sănătos, pentru acei ce vor să se adape la o literatură temeinică.

„Clipa” No. 80 din 21 Dec.

1920 cu un supliment bogat în clișee dela expoziția „Micei înțelegeri a Femeilor”, ne aduce un conținut valoros și poartă cu tenacitate lupta pentru calea cea dreaptă, de pe care mulți se abat azi. Semnează articole interesante și recenzii d-nii: Horia Igiroșanu, (directorul „Clipei”, T. Ulmu, Vladimir Spătaru, I. Rădulescu Horsa, Gr. Veja și alții.

Petre Soltuz

Bazarul veștilor

În editura librăriei D. C. Patron Tecuci, a apărut „Ștefan Pitică” note biografice, amintiri, scrisori, valoarea operei poetice și caracterul poeziei peticiene. de Dr. Gr. Tabacaru, docent universitar.

Vor apare în curând două volume cu versuri, primul „La Hanul Văii” de Gr. Văjan și al doilea „Boabe de rouă” de Nina Veja.

A apărut „Problema școlii active” de d. Dr. Gr. Tabacaru, în editura librăriei D. C. Patron, Tecuci.

A apărut al doilea volum de versuri intitulat „Vremelnicii” al d-lui Mihail Steriade în editura „Invățătorului Român” Focșani.

Din Calafat a apărut revista „Slove” cu colaborarea d-lor Gr. Văja, Cons. Z. Buzdugan, Eugen Constat, Vaule Al. George și alții.

Se spune că în curând va reapare cunoscuta revistă „Flacăra” sub conducerea D-lui Horia Furtună.

Administrative

Căutăm corespondenți în toate orașele; cine ar putea să primească și să pună o mână de ajutor la pârghia pe care o ridicăm, să ne scrie la administrația revistei, trimițându-ne și adresa pentru a le răspunde și a le da oarecare lămuriri.

Cine primește și reține primul număr al revistei, se consideră abonată; totodată apelăm la bunăvoința Dumneavoastră, a nu întârzia cu achitarea abonamentului.

Căutăm corespondenți în școlile secundare, elevi (eleve) din cursul superior; primim și colaborările celor talentați, după cum chiar arată „Cuvântul înainte” din fruntea revistei. Rugăm a se adresa d-lui Gabriel Drăgan Nicorești.

DE LA REDACȚIE

Revistele și publicațiunile, care primesc revista noastră, rugăm a ne răspunde prin schimb.

Pentru recenzii Domnii autori și casele de editură sunt rugați (e) a trimite câte un exemplar la redacție.

Cine trimite manuscrise, pentru răspuns sunt rugați a pune plic și mărci pentru răspuns.